

Administration of Student Affairs to Promote Student Responsibility Thungsong School Under the Secondary Educational Service Area Office Nakhon Si Thammarat

Pongsak Noo-iad^{1*} Boonlert Weeraponkan¹ and Preecha Samakchi¹

¹ Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus, Thailand

* Corresponding author. E-mail: nathapon3012@gmail.com

ABSTRACT

The purposes of this research article are to 1) study the conditions of student affairs administration 2) study guidelines for student affairs administration to promote responsibility This research used qualitative research methods. There are steps to study the condition. In-depth interviews with 15 key informants were used. The process of studying promotion guidelines used in-depth interviews with 5 key informants, and the presentation and evaluation process used group discussion meetings with 7 key informants. Data were analyzed using content analysis. The research results found that (1) the states of student affairs administration include 1) student affairs planning 2) student affairs administration 3) promotion and development of discipline, morality, and ethics 4) student care and support system 5) promotion of democracy 6) evaluation of student affairs operations which student affairs administration. It must be improved and developed better. (2) Guidelines for student affairs administration to promote responsibility. There is a scope of operations with 6 components 1) Student affairs planning. 2) Student affairs administration. 3) Promotion and development of discipline, morality, and ethics 4) Student care and support system. 5) Promotion of democracy. 6) Evaluation of business operations. Students operated by operation planning meeting coordinate with those involved implementation of the plan Collect data systematically, follow-up assessment improvement to carry out effective student affairs.

Keywords: Student Affairs, Student Affairs Administration, Student Responsibilities

การบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช

พงศ์ศักดิ์ หนูเอียด^{1*} บุญเลิศ วีระพรภานต์¹ และ ปรีชา สามัคคี¹

¹ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: nathapon3012@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียน (2) ศึกษาแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบ ขั้นตอนการศึกษาแนวทางการส่งเสริมใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 5 คน และขั้นตอนการนำเสนอและประเมินใช้การประชุมสนทนากลุ่ม จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า (1) สภาพทางการบริหารงานกิจการนักเรียน มี 1) การวางแผนงานกิจการนักเรียน 2) การบริหารงานกิจการนักเรียน 3) การส่งเสริมพัฒนาวินัย คุณธรรม จริยธรรม 4) ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5) การส่งเสริมประชาธิปไตย 6) การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน ซึ่งการบริหารงานกิจการนักเรียนต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น (2) แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบ มีขอบข่ายการดำเนินงาน 6 องค์ประกอบ คือ 1) การวางแผนงานกิจการนักเรียน 2) การบริหารงานกิจการนักเรียน 3) การส่งเสริมพัฒนาวินัย คุณธรรม จริยธรรม 4) ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5) การส่งเสริมประชาธิปไตย 6) การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน ดำเนินการโดยมีการประชุมวางแผน ประสานงานผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง การดำเนินงานตามแผน เก็บข้อมูลเป็นระบบ การประเมินติดตามผล การปรับปรุงพัฒนา เพื่อดำเนินงานกิจการนักเรียนที่มีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: กิจการนักเรียน, การบริหารงานกิจการนักเรียน, ความรับผิดชอบของนักเรียน

© 2024 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

โลกปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าหรือที่เรียกว่ายุคโลกาภิวัตน์ ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทั้งการเปลี่ยนแปลงของบริบทเศรษฐกิจและสังคมโลก อันเนื่องจากการปฏิวัติดิจิทัล การเปลี่ยนแปลงสู่อุตสาหกรรมยุค 4.0 และแรงกดดันต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อระบบการจัดการศึกษาที่จะต้องปรับเปลี่ยนให้ตอบสนองและรองรับต่อความต้องการของกระแสดังกล่าวและการเปลี่ยนแปลงให้ครบทุกด้าน การศึกษาไทยจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพัฒนาและสร้างฐานองค์ความรู้ที่เข้มแข็งให้กับประเทศเพื่อความสามารถในการปรับตัวและรู้เท่าทันไม่ตกอยู่ในฐานะผู้เสียเปรียบ การศึกษาจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งที่เป็นส่วนหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงตามกระแสโลกาภิวัตน์ที่ต้องมุ่งเน้นให้คนเป็นทั้งคนเก่งและคนดี การที่ประเทศจะเกิดการพัฒนาไปข้างหน้าได้นั้น ต้องเริ่มพัฒนาที่ระบบการศึกษา เพราะการศึกษา ถือเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ เพื่อสร้างคนไทยให้เป็นทั้งคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพ พร้อมทั้งจะแข่งขันและร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ในเวทีโลก การศึกษาเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างสรรค์พัฒนาความคิด ความประพฤติ เจตคติที่ดีของบุคคลรวมถึงการเรียนรู้การใช้ชีวิตในสังคมได้ เพื่อให้มีการพัฒนาที่สมดุลในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นทั้งด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านจิตใจ ด้านสติปัญญาและสามารถอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550) การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตามกระแสโลกาภิวัตน์ของสภาพสังคมในปัจจุบัน ส่งผลกระทบต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนักเรียนของนักเรียน ทำให้นักเรียนจำนวนมากไม่สามารถปรับตัวได้ทันกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมดังกล่าวจึงได้มีพฤติกรรมไปในทางที่ไม่พึงประสงค์ ทำให้เกิดปัญหาให้แก่สถานศึกษาและสังคมได้ การศึกษาจึงเป็นกระบวนการในการพัฒนาประชากร และประเทศชาติให้บรรลุเป้าหมายตามแผนการศึกษาแห่งชาติและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่กล่าวว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สติปัญญา ความรู้

คู่คุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต พร้อมทั้งสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ” ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องพัฒนา ระบบการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ มีมาตรฐาน มีประสิทธิภาพที่ดีที่ถูกต้องเพื่อพัฒนาเยาวชนพลเมืองและประเทศชาติให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในกระแสโลกาภิวัตน์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563)

การบริหารงานกิจการนักเรียนเป็นอีกหนึ่งภาระงานสำคัญของสถานศึกษาซึ่งมีบทบาทหน้าที่หลักในการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับนักเรียนอย่างครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน เพื่อช่วยให้ครูเข้าใจเข้าถึงและพัฒนานักเรียน อันเพื่อสร้างคุณลักษณะพึงประสงค์ของนักเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้มีข้อกำหนดเป็นแนวปฏิบัติในการส่งเสริมพัฒนาด้านระเบียบวินัยให้แก่นักเรียน เพื่อที่จะส่งเสริมความรับผิดชอบให้แก่นักเรียน คือ การตรงต่อเวลาเป็นการรู้จักวางแผนในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้เหมาะสมและทันตามกำหนดด้านความสะอาด ด้านการแต่งกายที่ถูกต้อง รู้จักหน้าที่ของตนเอง ฝึกความอดทน และระเบียบเรียบร้อย ด้านการแสดงความเคารพรู้จักมีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่ มีความอ่อนน้อมถ่อมตน และด้านการปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับตลอดแนวปฏิบัติของโรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2546)

โรงเรียนทุ่งสงเป็นโรงเรียนมัธยมขนาดใหญ่พิเศษ ตั้งอยู่ในอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช นักเรียนล้วนมีความรู้ความสามารถ ที่หลากหลาย ทั้งความรู้ทักษะ ด้านวิชาการ ด้านกีฬา ด้านดนตรี และด้านการแสดง จากการจดบันทึกโฮมรูมของอาจารย์ที่ปรึกษาในสรุปรายงานประเมินตนเองของสถานศึกษา ประจำปีการศึกษา 2564 พบว่า นักเรียนโรงเรียนทุ่งสง ยังขาดระเบียบวินัยความรับผิดชอบ ทั้งรับผิดชอบต่อตนเองรับผิดชอบต่อส่วนรวม และไม่ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับตลอดแนวปฏิบัติของโรงเรียน (รายงานประเมินตนเองของสถานศึกษา, 2564)

จากสภาพดังกล่าวโดยเฉพาะเรื่องวินัยของนักเรียน พบว่านักเรียนยังขาดความรับผิดชอบ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา การบริหารกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมวินัยด้านความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ที่เหมาะสมไปพัฒนานักเรียน เพื่อให้นักเรียนมีคุณภาพชีวิตที่ดี และอีกทั้งเพื่อเป็นสารสนเทศให้กับสถานศึกษาได้นำไปดำเนินงานกิจการนักเรียนให้เกิดประโยชน์ต่อสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียน เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ผู้วิจัยได้ศึกษาการวิจัยใน 2 ลักษณะ คือ การศึกษาค้นคว้าทางเอกสาร (Documentary investigation) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นตอนการศึกษาสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ได้กำหนดไว้ดังนี้ (1) การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (2) รวบรวมการสัมภาษณ์เชิงลึก (3) การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และ 2) ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง การบริหารงานกิจการนักเรียน เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ได้กำหนดไว้ดังนี้ (1) รวบรวมการสัมภาษณ์เชิงลึก (2) การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพในการวิจัยขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียน ทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ประกอบด้วย ผู้ให้สัมภาษณ์ในการศึกษาผู้วิจัยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลวิจัยแบบเจาะจง (Purposeful Selection) เป็นการเลือกแบบไม่มีโครงสร้างที่เคร่งครัด มีขั้นตอนและวิธีการ

ดำเนินงานที่ไม่ซับซ้อนเพื่อที่จะได้ตัวอย่าง ที่เหมาะสมที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้สำหรับแนวคิดจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษากลุ่มผู้ให้ข้อมูลตัวอย่างที่เลือกมีลักษณะเป็น “Information-rich case” คือ มีข้อมูลให้ศึกษาในระดับลึกได้มาก และสามารถสะท้อนความเป็นจริงได้ดีที่สุดซึ่งจะมีความหมายต่อจุดมุ่งหมายหลักของการศึกษาเพื่อให้ได้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษามากที่สุดโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 15 คน ประกอบด้วย หัวหน้างานบริหารงานกิจการนักเรียน จำนวน 1 คน หัวหน้าระดับ จำนวน 6 คน รองหัวหน้าระดับ จำนวน 6 คน ครูฝ่ายบริหารงานกิจการนักเรียน จำนวน 1 คน ครูฝ่ายปกครอง จำนวน 1 คน

1.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวการบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในขั้นตอนนี้ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีดังนี้ รองผู้อำนวยการโรงเรียนทุ่งสง จำนวน 2 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีทุ่งสง จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียนกำแพงวิทยาคม จำนวน 1 คน หัวหน้างานกิจการนักเรียนโรงเรียนสตรีทุ่งสง จำนวน 1 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพในขั้นตอนการศึกษาสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ซึ่งมีลำดับขั้นในการสร้างเครื่องมือดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานกิจการนักเรียน 2) กำหนดประเด็นการร่างแบบสัมภาษณ์สภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนโดยทางโรงเรียนจัดขึ้นมาเป็นแนวทางการร่างแบบ 3) นำร่างแบบสัมภาษณ์การบริหารงานกิจการนักเรียนโดยที่ได้ไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ 4) ปรับร่างแบบสัมภาษณ์การบริหารงานกิจการนักเรียน เป็นประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก

2.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทางในขั้นตอนการศึกษาแนวการบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ เครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนการศึกษาแนวทาง คือ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการศึกษาแนวการบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ซึ่งมีลำดับขั้นในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ 1) ร่างแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการศึกษาแนวการบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช จากการค้นคว้าเอกสารเพิ่มเติม 2) นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้ไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้บรรลุตามวัตถุประสงค์ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียน 2) การเก็บรวบรวมข้อมูล การสัมภาษณ์เชิงลึก มีขั้นตอนตั้งแต่ (1) เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (2) ทำหนังสือขอความร่วมมือเพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์เชิงลึก (3) ขึ้นแนะนำตัวและกำหนดบทสัมภาษณ์ (4) สัมภาษณ์รายบุคคลเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเสนอร่างแนวการบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพิ่มเติมโดยติดต่อทางโทรศัพท์ในกรณีของการศึกษา เพื่อเป็นการเติมเต็มข้อมูลระหว่างการเก็บข้อมูลให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้นการรวบรวมข้อมูลประกอบเพิ่มเติมรวบรวมข้อมูลทุกส่วนเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกโดยการสัมภาษณ์ บันทึกเสียง ถ่ายรูปสมุดบันทึกและถอดความออกมาเรียบเรียงต่อไป

3.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง 1) ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน เพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์เชิงลึกเรื่องการบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช 2) ขึ้นเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญผู้วิจัยพิจารณาว่าผู้ให้ข้อมูลนั้นมีความเหมาะสมหรือไม่มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการสามารถตอบปัญหาที่ต้องการเกี่ยวข้องได้หรือไม่รวมทั้งพิจารณาความเป็นไปได้ที่จะเข้าไปศึกษา ตลอดจนพิจารณาความสะดวกและความปลอดภัยในการเดินทาง 3) ขึ้นแนะนำตัวผู้วิจัยได้ส่งเอกสารขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากนั้นจึงกำหนดวัน เวลาสัมภาษณ์ วิธีการดังกล่าวเป็นการกำหนดบทบาทของผู้วิจัยแบบเปิดเผย 4) สัมภาษณ์รายบุคคลเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเสนอร่างแนวการบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ทั้งนี้ผู้วิจัยได้มีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพิ่มเติมทางโทรศัพท์ในกรณีของการศึกษาเพื่อเป็นการเพิ่มเติมข้อมูลระหว่างการเก็บข้อมูลให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้นการรวบรวมข้อมูลประกอบเพิ่มเติมรวบรวมข้อมูลทุกส่วนเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก โดยการสัมภาษณ์ บันทึกเสียง ถ่ายรูป สมุดบันทึก และถอดความออกมาเรียบเรียงต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

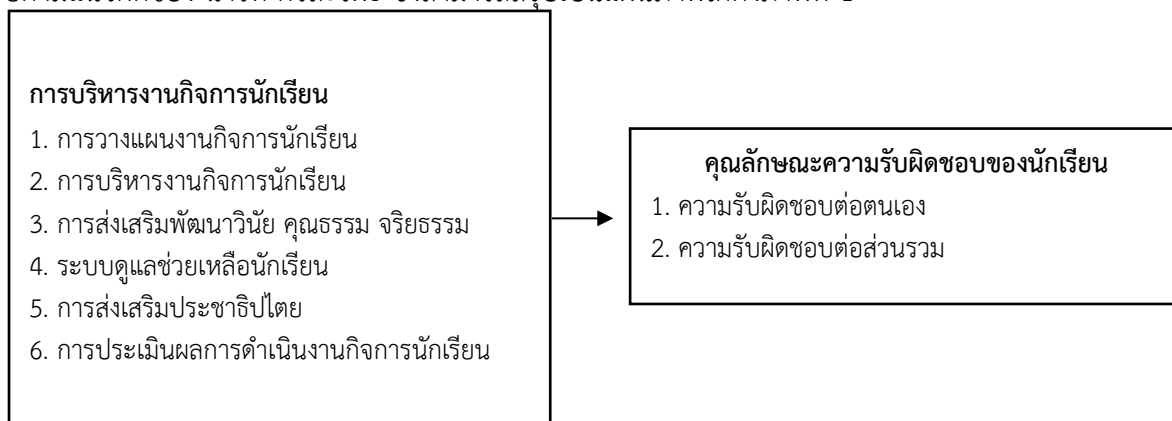
การวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยฉบับนี้ ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบจากนั้นนำมาตีความหมายเชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้ โดยทำไปพร้อม ๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งนี้เพื่อจะได้ศึกษาประเด็นต่าง ๆ ได้ลึกซึ้ง เมื่อประเด็นใดวิเคราะห์แล้วไม่มีความชัดเจนก็จะตามไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นต่าง ๆ เหล่านั้น เพื่อตอบคำถามหลักตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและนำข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมโยง ความสัมพันธ์เชิงทฤษฎี

4.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ การศึกษาขั้นวิเคราะห์ข้อมูล ขั้นตอนการศึกษาสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช มีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้ 1) ผู้วิจัยดำเนินการนำรายละเอียดจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2) นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะเบื้องต้น 3) ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อนำเสนอในผลการศึกษาสภาพ

4.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง การศึกษาขั้นวิเคราะห์ข้อมูล ขั้นศึกษาแนวการบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช มีรายละเอียดการดำเนินการดังนี้ 1) ผู้วิจัยดำเนินการนำรายละเอียดจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของนักเรียน 2) นำเสนออาจารย์ ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะเบื้องต้น 3) ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาเรื่องการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและนำไปเป็นแนวทางในการกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยโดยการบริหารงานกิจการนักเรียนกำหนดมาจาก หลักการของมาตรฐานการปฏิบัติงานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ.2560 (ปรับปรุง พ.ศ.2562) สำหรับองค์ประกอบและพฤติกรรมความรับผิดชอบตามแนวคิดของ นารท ศรีละโพธิ์ ซึ่งสามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. สภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช

การศึกษาสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียน 6 ขั้นตอน สามารถสรุปได้ดังนี้ 1) การวางแผนการบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนทุ่งสง ได้มีการประชุมและวางแผนการบริหารงานของกลุ่มบริหารกิจการนักเรียนโดยการมีส่วนร่วมของกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร ครูและบุคลากรในโรงเรียน นักเรียนและผู้ปกครองนักเรียน โดยคำนึงถึงความถูกต้องเหมาะสมและผลประโยชน์ของนักเรียนเป็นหลัก ผลของการวางแผนการบริหารงานกิจการนักเรียน สามารถกำหนดกิจกรรมโครงการต่าง ๆ ตลอดผู้รับผิดชอบได้ค่อนข้างเหมาะสม ดำเนินการอย่างชัดเจนและเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงาน 2) สภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนทุ่งสง มีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบโดยเริ่ม จากการประชุมวางแผนโครงการและกิจกรรม จัดบุคลากรให้เหมาะสมกับภาระงาน ทำตามแผนปฏิบัติงาน ตามแผนตามโครงสร้างหรือกิจกรรมที่วางไว้และมีการสรุปผลและประเมินผล แต่เนื่องด้วยภาระงานของครูที่มามาก ทั้งในเรื่องกิจกรรมการเรียนการสอนที่เป็นหลัก และกิจกรรมเสริมต่าง ๆ ทำให้สภาพการบริหารงานยังขาดความต่อเนื่อง และไม่มีประสิทธิภาพตามความเหมาะสม 3) สภาพการส่งเสริมพัฒนาวินัย คุณธรรม จริยธรรม โรงเรียนทุ่งสง มีการดำเนินการในรูปแบบทั้งถ่ายทอดความรู้ ทำกิจกรรมค่ายคุณธรรม จริยธรรม และเล็งเห็นถึงความสำคัญการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาความประพฤติและระเบียบวินัย มีการดำเนินกิจกรรมโครงการ ตลอดจนประเมินผลติดตามผลเพื่อให้นักเรียนเป็นคนดี มีระเบียบวินัย มีคุณธรรมและจริยธรรม ในยุคปัจจุบันเป็นยุคสังคมสมัยใหม่ การจัดกิจกรรมยังไม่ครอบคลุมและก้าวทันกับยุคปัจจุบัน ผลของการพัฒนาวินัย คุณธรรม จริยธรรม ยังไม่เห็นผลเป็นเชิงประจักษ์ นักเรียนยังขาดวินัยและความรับผิดชอบ ทั้งรับผิดชอบตนเองและรับผิดชอบต่อส่วนรวม 4) สภาพระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนทุ่งสง มีการทำอย่างเป็นระบบขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผนในการดำเนินงาน ผ่านกระบวนการดำเนินงาน โดยใช้วงจรการบริหารงานคุณภาพ PDCA มีการประชุมวางแผนร่วมกันในการทำงาน มีการวิเคราะห์ผู้เรียนรายบุคคล เยี่ยมบ้าน ติดตามผลประเมินผล และขอความร่วมมือช่วยเหลือจากองค์กรต่าง ๆ ผลการดำเนินงานเป็นไปอย่างเหมาะสมและเกิดประสิทธิภาพ ขาดเพียงนักเรียนบางส่วนที่อยู่ในเขตทุรกันดาร จากต่อการติดต่อ ทำให้บางกรณีในการแก้ไขปัญหานักเรียนทำได้ยากล้าช้า 5) สภาพการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนทุ่งสง มีการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมให้ความรู้แก่ครูและนักเรียนในเรื่องส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย มีการจัดโครงการและกิจกรรมหลากหลาย มีการดำเนินกิจกรรมโครงการร่วมกันหลายฝ่าย ครูทุกคนพร้อมที่จะส่งเสริมและสอดแทรกความรู้ความเป็นประชาธิปไตยให้กับนักเรียนตลอดเวลา และมีการวัดผลประเมินผลเพื่อปรับปรุงกิจกรรมโครงการที่ได้ดำเนินให้ดีกว่าเดิม แต่ด้วยจำนวนนักเรียนที่มากและกิจกรรมที่จัดมีเวลาน้อย นักเรียนบางส่วนขาดความสนใจและไม่เข้าใจในหลักประชาธิปไตย ไม่เห็นถึงหลักและความสำคัญของหลักประชาธิปไตย 6) สภาพการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนทุ่งสง เมื่อมีการดำเนินงานก็ต้องมีการประเมินผลการดำเนินทุกครั้งที่ทำโดยประจักษ์ ที่ใช้อยู่วงจรการบริหารงานคุณภาพ PDCA เพื่อประเมินผลความสำเร็จของงานและพัฒนางานนั้นให้ดียิ่งขึ้นไป แต่โดยภาพรวมแล้ว การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาไม่ดีเท่าที่ควร ควรที่จะปรับปรุงพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

2. แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช

แนวทางแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของนักเรียน 6 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

2.1 การวางแผนงานกิจการนักเรียน มีการประชุมคณะครูและบุคลากรและวางแผนงานตามนโยบายของโรงเรียนและสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างชัดเจน พร้อมรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับระเบียบและแนวปฏิบัติทางราชการเกี่ยวกับงานกิจการนักเรียนระเบียบและแนวปฏิบัติทางราชการที่เป็นปัจจุบัน แล้วนำมาจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติ คู่มือครู คู่มือนักเรียนขึ้นใช้ในโรงเรียน เผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ ปรับปรุงระเบียบและแนวปฏิบัติให้เป็นปัจจุบันและชัดเจน เพื่อที่ทราบข้อมูลแล้วนำมาซึ่งการติดตามนักเรียนให้มีระเบียบวินัย มีการสังเกต

และพร้อมที่จะบันทึกข้อมูลความประพฤติดีตลอดจนในเรื่องของความรับผิดชอบของนักเรียน ได้อย่างสะดวกและชัดเจนมากที่สุด

2.2 การบริหารงานกิจการนักเรียน มีการกำหนดขอบข่ายงานกิจการนักเรียนตามบริบทของสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นในเรื่องของความรับผิดชอบของนักเรียนมากยิ่งขึ้น ประสานงานกับฝ่ายงานต่าง ๆ ภายในโรงเรียนระหว่างโรงเรียน เครือข่ายผู้ปกครอง หน่วยงาน ที่รับผิดชอบเกี่ยวกับเยาวชนอย่างต่อเนื่อง วางแผนกำหนดแนวทางการส่งเสริมการจัดกิจกรรมนักเรียน โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วม ในกระบวนการวางแผน จัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นความรับผิดชอบของนักเรียนเพิ่มมากยิ่งขึ้น และจัดทำคำสั่งที่เกี่ยวข้อง ออกแบบ/จัดทำแบบจัดเก็บข้อมูล รวบรวมเป็นสารสนเทศงานต่าง ๆ ของกลุ่มกิจการนักเรียนให้เป็นปัจจุบัน จัดทำแบบฟอร์มการทำงานที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปตามระเบียบและนโยบายของโรงเรียน เพื่อจะได้มีข้อมูลติดตามความรับผิดชอบของนักเรียนได้อย่างมีคุณภาพ

2.3 การส่งเสริมพัฒนาวินัย คุณธรรม จริยธรรม มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาความประพฤติและระเบียบวินัย ได้แก่ การตรงต่อเวลาความสะอาด การแต่งกาย การเข้าแถว การแสดงความเคารพ การปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ และแนวทางปฏิบัติของโรงเรียน และมีกฎกติกาบทลงโทษที่ชัดเจน ดำเนินงานร่วมกันและไปในทิศทางเดียวกัน ร่วมจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม ได้แก่ กิจกรรม ที่สอดคล้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ เช่น ค่ายคุณธรรม จริยธรรม ให้นักเรียนได้เรียนรู้ในการดำรงชีวิตอยู่ด้วยกัน มีความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อส่วนรวม จัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคม เช่น การบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ การปฏิบัติตามกฎหมาย และนำความรู้ที่ได้มาประชาสัมพันธ์ผ่านเพจต่าง ๆ ของโรงเรียนและมีการยกย่องให้กำลังใจแก่นักเรียนที่มีความประพฤติดี เป็นลายลักษณ์อักษร เผยแพร่เกียรติประวัติของนักเรียนที่ดีให้ปรากฏเอาความเก่งความดีมาเป็นแบบอย่าง มีการยกย่องเชิดชูเกียรติ มอบเกียรติบัตรหรือโล่รางวัลแก่นักเรียนหน้าแถว มีการบันทึกเกียรติประวัติของนักเรียนไว้เป็นหลักฐาน และประชาสัมพันธ์นักเรียนที่ได้รับรางวัลในการประพฤติดีผ่านเพจของโรงเรียนเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับนักเรียนคนอื่น

2.4 ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการประชุมวางแผนและการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน เป็นลายลักษณ์อักษร จัดทำแผนงาน/โครงการดำเนินงานตามแผน ประเมินผลการดำเนินงานและผลการประเมิน พร้อมการรู้จักนักเรียน เป็นรายบุคคล มอบหมายให้ครูที่ปรึกษาหรือครูประจำชั้นดูแลรับผิดชอบกลุ่มนักเรียนเป็นลายลักษณ์อักษร ดำเนินการศึกษานักเรียน เป็นรายบุคคลจนครบทุกคน จัดทำเอกสารฐานข้อมูลนักเรียนและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดกลุ่มนักเรียน ทั้งนี้สิ่งที่จำเป็นและสำคัญครูที่ปรึกษาหรือครูประจำชั้นต้องรู้จักนักเรียนรายบุคคล (SDQ) มีการดำเนินการแก้ไขเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาต่อไป เมื่อมีการคัดกรองเด็กนักเรียนที่มีปัญหามาแล้ว ควรดำเนินการต่อยอดปรับปรุงดูแลแก้ไขปัญหาให้เห็นเป็นเชิงประจักษ์ เป็นรูปธรรม และดำเนินการแก้ไขอย่างจริงจังอย่างเป็นระบบ

2.5 การส่งเสริมประชาธิปไตย มีการจัดประชุมวางแผนการดำเนินงานจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน เช่น กิจกรรมดำเนินตามนโยบาย กิจกรรมสร้างเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ กิจกรรมพิเศษต่าง ๆ กิจกรรมกลุ่มการแสดง กิจกรรมชมรมและองค์กรต่าง ๆ มีกิจกรรมเสริมสร้างแนวความคิดจิตใจที่เป็นประชาธิปไตย เช่น จัดกิจกรรมปรับเปลี่ยนเสริมสร้างพลังบวก การอยู่ร่วมกันตามแนวส่งเสริมประชาธิปไตย ตลอดจนกิจกรรมกีฬาเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนเป็นอย่างดี มีการสร้างบรรยากาศประชาธิปไตยจึงถือว่าเป็นการสร้างระบบและการยอมรับซึ่งกันและกัน ส่งเสริมครูทุกคนให้จัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับประชาธิปไตยโดยให้สอดแทรกอย่างสม่ำเสมอทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เพื่อให้นักเรียนตระหนักและรู้หน้าที่ความรับผิดชอบของตนเอง โดยเฉพาะครูที่ปรึกษาหรือ ครูประจำชั้นควรกำกับดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิดคอยสอดแทรกให้ความรู้เรื่องการอยู่ร่วมกัน และการดำรงชีวิตอยู่ด้วยกันบนความแตกต่าง มีสิทธิและเสรีภาพของตนเอง ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น และกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ที่จัดขึ้นควรมีการประเมินเป็นระยะ เพื่อส่งเสริมต่อยอดในการพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพในครั้งต่อไป

2.6 การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน มีการจัดทำประเมินผลงานกิจการนักเรียนโดยมีหลักฐานให้ตรวจสอบได้ จัดทำประเมินผลในระดับ ห้องเรียน ชั้นเรียนและระดับช่วงชั้นภายในโรงเรียน จัดทำประเมินผลในรูปแบบของคณะกรรมการ ทำการวิเคราะห์ผลการประเมินผลงานกิจการนักเรียน การนำผลการวิเคราะห์ไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานกิจการนักเรียน ซึ่งทั้งหมดนี้จะมุ่งเน้น ในเรื่องของระเบียบวินัยด้านความรับผิดชอบเพิ่มมากยิ่งขึ้น และมีกฎกติกา

ระเบียบของโรงเรียนให้ชัดเจนและพร้อมที่จะพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น เมื่อเห็นข้อบกพร่อง เพื่อนักเรียนได้รู้จักหน้าที่ต่อตนเอง ต่อผู้อื่น เข้าใจกฎกติกาของโรงเรียนและดำเนินชีวิตอยู่ในโรงเรียนโดยไม่สร้างความเดือดร้อนให้ผู้อื่น ดำเนินชีวิตด้วยความเหมาะสมและมีความสุข

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า สภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช การบริหารงานกิจการนักเรียนประกอบไปด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่

1) สภาพการวางแผนการบริหารงานกิจการนักเรียน พบว่า มีการประชุมวางแผนงานต่าง ๆ จัดทำนโยบายโครงการร่วมกัน แต่งตั้งบุคลากรรับผิดชอบ และรายงานผลติดตามผล แต่ยังขาดความต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการดำเนินงานของครูบุคลากร การดูแลนักเรียนไม่ครบทุกด้าน มีสภาพการวางแผนที่ไม่สอดคล้องกับจำนวนนักเรียนและจำนวนครู

2) สภาพการบริหารงานกิจการนักเรียน พบว่า มีการการประชุมวางแผนโครงการและกิจกรรม มีจัดเก็บข้อมูล มีการสรุปผลและประเมินผล และการปรับปรุงพัฒนาแก้ไข แต่การดำเนินงานของครูบุคลากรเกิดความล่าช้า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะจำนวนครูในฝ่ายงานมีน้อย อีกทั้งครู มีหน้าที่หลักในการจัดการเรียนการสอน และเนื่องจากสาเหตุของฝ่ายงานขาดเจ้าหน้าที่ประจำสำนักงาน ทำให้การดำเนินการบริหารงานกิจการนักเรียนยังไม่ดีเท่าที่ควร

3) สภาพการส่งเสริมพัฒนาวินัย คุณธรรม จริยธรรม พบว่า มีการดำเนินการในรูปแบบทั้งถ่ายทอดความรู้ ทำกิจกรรมค่ายคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนเห็นถึงความสำคัญการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาความประพฤติและระเบียบวินัย แต่สถานศึกษาจัดกิจกรรมไม่ครอบคลุมกับยุคปัจจุบัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเวลาในการอบรมคุณธรรมจริยธรรมและระเบียบวินัยมีน้อย และกฎระเบียบของโรงเรียนยังไม่เห็นเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน

4) สภาพระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า มีการทำอย่างเป็นระบบ ผ่านกระบวนการดำเนินงานโดยใช้วงจรการบริหารงานคุณภาพ PDCA แต่เมื่อมีกรณีนักเรียนมีปัญหาด้านครอบครัว เศรษฐกิจ สถานะเสี่ยงด้านร่างกายและจิตใจ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะทางสถานศึกษายังขาดนักจิตวิทยาโดยตรงสำหรับนักเรียนบางกรณี และในเรื่องภูมิลำเนาของนักเรียนที่อยู่ไกลขาดสัญญาณอินเทอร์เน็ต เมื่อนักเรียนเกิดปัญหาทำให้กระบวนการดำเนินการแก้ไขปัญหาที่นักเรียนที่เกิดขึ้นได้ล่าช้า

5) สภาพการส่งเสริมประชาธิปไตย พบว่า มีการประชาสัมพันธ์ส่งเสริม ให้ความรู้แก่ครูและนักเรียนในเรื่องส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย และมีการวัดผลประเมินผลเพื่อปรับปรุงกิจกรรมโครงการที่ได้ดำเนินการให้ดีกว่าเดิม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะด้วยจำนวนนักเรียนที่มีมากอาจจัดอบรมส่งเสริมให้ความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับประชาธิปไตย ดำเนินการได้ไม่ครบทุกคน และการติดตามข่าวสารที่ขาดวิจารณญาณของนักเรียนเกี่ยวกับการปกครองเกี่ยวกับประชาธิปไตย จึงส่งผลทางลบกับทัศนคติต่อระบอบการปกครองประชาธิปไตย

6) สภาพการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน พบว่า เมื่อมีการประเมินผลการดำเนินทุกครั้งที่ทำโดยเชิงประจักษ์ ที่ใช้อยู่วงจรการบริหารงานคุณภาพ PDCA เพื่อความสะดวกถูกต้องและรวดเร็ว แต่ยังล่าช้าในการประเมินผลการดำเนินงานแต่ละครั้ง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเพราะว่าเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาใหญ่พิเศษที่มีจำนวนนักเรียนเป็นจำนวนมาก แต่มีคณะกรรมการดำเนินงานในฝ่ายงานน้อยและขาดบุคลากรที่สำคัญในการดูแลงานกิจการนักเรียนให้ครอบคลุมทุกด้าน

การดำเนินการบริหารงานกิจการนักเรียนเป็นอีกภาระงานที่สำคัญยิ่งของสถานศึกษา มีความยุ่งยากและซับซ้อน ดังนั้นการดำเนินการบริหารงานกิจการนักเรียนต้องไปอย่าง มีคุณภาพและเป็นระบบอย่างชัดเจนให้มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ ไกรสร เกกนิช (2565) ศึกษาการดำเนินงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ พบว่าขอบข่ายของงานกิจการนักเรียน มีความเกี่ยวข้องกับนักเรียนทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน เป็นงานที่สำคัญของฝ่ายบริหารงานอีกหนึ่งงานที่สำคัญไม่น้อยกว่าฝ่ายงานด้านอื่น ๆ โดยมีการวางแผนงานกิจการนักเรียน การบริหารงานกิจการนักเรียน การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การดำเนินการ ส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนได้รับประโยชน์ในกิจกรรมและเกิดประสิทธิผล

สูงสุดกับตัวนักเรียน และสอดคล้องกับ จันจิรา กล้าหาญ (2557) ศึกษาการศึกษาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูและ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 พบว่าการกำหนดขอบข่ายของงานกิจการนักเรียนนั้นมีขอบข่ายกว้างขวางมากเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับประเภทและระดับของสถานศึกษานั้น ๆ ตลอดจนเป้าหมายในการผลิตนักเรียนของสถานศึกษานั้น ขอบข่ายของงานกิจการนักเรียนนั้นขึ้นอยู่กับสถานศึกษาเป็นหลัก ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นงานที่มุ่งเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพของนักเรียนให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขเป็นงานที่คอยดูแลนักเรียนให้ประพฤติปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน อยู่ในกรอบแบบแผนของโรงเรียน เพื่อจะได้ออกไปอยู่ในกรอบแบบแผนของสังคมเป็นกิจกรรมที่พัฒนาตัวผู้เรียนให้เป็นทั้งคนเก่ง ทั้งคนดี และทั้งมีความสุข เป็นกิจกรรมที่สร้างความสามัคคี ความร่วมมือเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันช่วยเหลือกันเพื่อประโยชน์ส่วนรวมช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่เด็กนักเรียนให้มีความพร้อมในการเรียนมีสุขภาพจิตที่ดีแจ่มใสในการเรียนรู้ตลอดเวลา

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีการดำเนินงานประกอบไปด้วย 6 องค์ประกอบ คือ

1) การวางแผนงานกิจการนักเรียน พบว่า ควรมีการประชุมวางแผนของคณะครูให้ชัดเจนยิ่งขึ้น และควรเพิ่ม ครูบุคลากร การดูแลนักเรียนให้ครบทุกด้าน มีสภาพการวางแผนให้สอดคล้องกับจำนวนนักเรียนและจำนวนครู เพื่อดำเนินงานที่ต่อเนื่อง และถูกต้องเหมาะสม

2) การบริหารงานกิจการนักเรียน พบว่า ควรมีการจัดสรรบุคลากรและเจ้าหน้าที่เพิ่มในฝ่ายงาน และติดต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อการดำเนินงาน การประสานงานและการแก้ไขปัญหาที่ตรงจุด และมีคุณภาพมากที่สุด

3) การส่งเสริมพัฒนาวิสัย คุณธรรม จริยธรรม พบว่า ควรจัดสรรเวลาในการดำเนินกิจกรรมพัฒนาวิสัย คุณธรรม จริยธรรม ให้เพิ่มมากยิ่งขึ้น และดำเนินกิจกรรมให้ครอบคลุม มีระเบียบวิธีการที่ชัดเจน และเข้ากับยุคสมัย เพื่อเป็นกรอบในการพัฒนานักเรียนอย่างแท้จริง

4) ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า ควรนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาเป็นตัวช่วยในการดำเนินงาน เช่น ระบบแจ้งเตือนผู้ปกครอง กรณีนักเรียนไม่มาโรงเรียน ครูที่ปรึกษาทราบข้อมูลของนักเรียนอย่างแท้จริง และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจะประสบความสำเร็จได้ ก็ต้องมีการประสานหน่วยงานภายนอกในการเข้ามาช่วยเหลือดูแล เพื่อประสิทธิภาพการดำเนินงานมากยิ่งขึ้น

5) การส่งเสริมประชาธิปไตย พบว่า เมื่อมีจำนวนนักเรียนมาก ดังนั้นกิจกรรมควรปรับให้ครอบคลุมและชัดเจนมากยิ่งขึ้น คณะครูต้องความรู้เรื่องประชาธิปไตยที่แท้จริง พร้อมทั้งจะถ่ายทอดสู่ตัวนักเรียน และช่องทางออนไลน์เทคโนโลยี จะเป็นตัวช่วยที่ดีสำหรับการให้ความรู้และส่งเสริมประชาธิปไตยอย่างครบครัน

6) การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน พบว่า ควรจะเพิ่มคณะครูบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ในส่วนนี้ มาร่วมการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน เพื่อทราบผลที่ชัดเจน และพร้อมที่จะไขปัญหาให้ดีที่สุด

แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนทุ่งสง 6 องค์ประกอบนี้เป็นแนวทางที่สถานศึกษานำไปใช้ในการบริหารจัดการได้ และเป็นสิ่งที่จะต้องทำควบคู่ไปกับการเรียนการสอน เป็นการพัฒนาตัวนักเรียนให้เป็นทั้งคนเก่งและคนดี มีความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อส่วนรวม ควรนำมาปรับเป็นแนวทางในการบริหารงานกิจการนักเรียน ที่จะต้องอาศัยการประชุมวางแผนการดำเนินงาน มีการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับบริบทสถานศึกษาและสอดคล้องกับแนวนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและขอบข่ายการบริหารงานกิจการนักเรียนตามมาตรฐานการปฏิบัติงานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2560 (ปรับปรุง พ.ศ. 2562) และมีการประเมินพัฒนาการบริหารงานกิจการเป็นระยะ เพื่อจะได้เห็นจุดที่บกพร่องและแก้ไขพัฒนาให้ดีกว่าเดิม ซึ่งสอดคล้องกับ พิมพ์ภา หมิ่นบุญญ์ (2557) ศึกษาสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนโดยเน้นคุณธรรมนำความรู้โรงเรียนประถมศึกษา เครือข่ายสมุย 1 อำเภอเกาะสมุย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 พบว่าจุดมุ่งหมายของการบริหารงานกิจการนักเรียนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในสถานศึกษาที่มุ่งพัฒนาให้บุคคลรู้จักและเห็นคุณค่าทั้งในตนเองและผู้อื่น มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ มีกระบวนการคิด มีทักษะในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสม และมีความสุขในการดำเนินชีวิต มีจิตสำนึกในการ

รับผิดชอบตนเองและครอบครัว สังคม และประเทศชาติ โดยกำหนดจุดมุ่งหมายในการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 5 ประการ ดังนี้ 1) ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่หลากหลาย เกิดความรู้ ความชำนาญทั้งวิชาการและวิชาชีพอย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น 2) ผู้เรียนค้นพบความสนใจความถนัด และพัฒนาความสามารถพิเศษเฉพาะตัวมองเห็นช่องทางในการสร้างอาชีพในอนาคตได้อย่างเหมาะสม 3) ผู้เรียนเห็นคุณค่าขององค์ความรู้ต่าง ๆ สามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการพัฒนาและประกอบอาชีพ 4) ผู้เรียนพัฒนาบุคลิกภาพ เจตคติ ค่านิยมในการดำเนินชีวิต และเสริมสร้างศีลธรรม จริยธรรม 5) ผู้เรียนมีจิตสำนึกและทำประโยชน์เพื่อสังคมและประเทศชาติ และสอดคล้องกับ วนิชย์ เอื้อน้อมจิตต์กุล (2561) ศึกษาการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนจี้วรายบุญมีรังสฤษฎ์ พบว่า การบริหารงานกิจการนักเรียน ก็คือการบริหารดำเนินงานเกี่ยวกับการส่งเสริมและพร้อมที่จะพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพเหมาะสมตามวัยอันควร และความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้มีทักษะการดำเนินชีวิตมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ ศีลธรรม จริยธรรมและพัฒนาตนเองเข้าสู่แห่งอาชีพ รวมทั้งพร้อม ที่จะดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งประกอบด้วย 1) การวางแผนงานกิจการนักเรียน 2) การบริหารงานกิจการนักเรียน 3) การดำเนินการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม 4) การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5) การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนและ 6) การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียนจะต้องมีการพัฒนาควบคู่กันไปพร้อมทุก ๆ ด้าน

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยเรื่องทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ผู้วิจัยสามารถสรุปองค์ความรู้ใหม่ได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

จากภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย สามารถอธิบายได้ดังนี้

แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช พบว่าการบริหารงานกิจการนักเรียน ประกอบด้วย 1) การวางแผนงานกิจการนักเรียน 2) การบริหารงานกิจการนักเรียน 3) การส่งเสริมพัฒนาวินัย คุณธรรม จริยธรรม 4) ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5) การส่งเสริมประชาธิปไตย 6) การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน และคุณลักษณะความรับผิดชอบของนักเรียน

ประกอบด้วย 1) ความรับผิดชอบต่อตนเอง 2) ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ซึ่งการดำเนินงานตามแนวทาง การบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบ ตามขอบข่ายการบริหารงานกิจการนักเรียนทั้ง 6 องค์ประกอบ และ คุณลักษณะความรับผิดชอบทั้ง 2 องค์ประกอบ พบว่าจะต้องดำเนินการตาม 6 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ประชุม วางแผนดำเนินงาน กิจการนักเรียน 2) ประสานงานผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา 3) จัดกิจกรรมจัดการดำเนินงานตาม แผน 4) จัดเก็บข้อมูลเป็นระบบ 5) มีการประเมินติดตามผล 6) การปรับปรุงพัฒนา เพื่อดำเนินงานกิจการนักเรียนได้อย่างมี ประสิทธิภาพมากที่สุด

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัย สรุปได้ว่า สภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช มีการดำเนินงานประกอบด้วย คือ 1) การวางแผนงานกิจการ นักเรียน 2) การบริหารงานกิจการนักเรียน 3) การส่งเสริมพัฒนาวินัย คุณธรรม จริยธรรม 4) ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5) การส่งเสริมประชาธิปไตย 6) การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน ที่จะต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาให้ดีกว่าเดิม แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียน เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของนักเรียน คือ การนำ 6 องค์ประกอบ คือ 1) การวางแผนงานกิจการนักเรียน 2) การบริหารงานกิจการนักเรียน 3) การส่งเสริมพัฒนาวินัย คุณธรรม จริยธรรม 4) ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5) การส่งเสริมประชาธิปไตย 6) การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน มาดำเนินการ บริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของนักเรียนให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สถานศึกษาควรมีแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบ มาปรับใช้ใน สถานศึกษา โดยสนับสนุนให้มีการเข้าร่วมการฝึกปฏิบัติแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อสร้างประสบการณ์และนำไปพัฒนาพฤติกรรม ความรับผิดชอบของนักเรียนในสถานศึกษาได้

1.2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรมีนโยบายและกลยุทธ์ที่ส่งเสริมการบริหารงานกิจการ นักเรียนเพิ่มขึ้น เพื่อรองรับความเปลี่ยนแปลงของนักเรียนในสังคมปัจจุบัน

1.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ควรสนับสนุนงานบริหารกิจการนักเรียน โดยการส่งเสริมและ สนับสนุนให้มี การฝึกอบรมเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียน เพื่อให้สามารถนำไป ประยุกต์ใช้ในเขตพื้นที่การศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนทุ่งสง ในมิติ อื่น ๆ ของสถานศึกษา ที่นอกเหนือจากงานกิจการนักเรียน ตัวอย่าง เช่น การแก้ไขปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียน

2.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมความ รับผิดชอบของนักเรียนทั้งจากภายในและภายนอกสถานศึกษา

2.3 ควรมีการศึกษาเชิงลึกในการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของนักเรียนด้าน คุณภาพผู้เรียนเพิ่มมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 และฉบับ ที่ 3 พ.ศ. 2553. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าพาสต์ภัณฑ์.
- _____. (2563). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- กลุ่มบริหารกิจการนักเรียนและชุมชนสัมพันธ์. (2564). บันทึกกิจกรรมโฮมรูม. นครศรีธรรมราช: โรงเรียนทุ่งสง.

- ไกรสร เกกนิยะ. (2565). การดำเนินงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาต่ง
กระบี่. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยทักษิณสงขลา).
- จันจิรา แก้วหาญ. (2557). การศึกษาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหาร
สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี).
- นารท ศรีละโพธิ์. (2559). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามรูปแบบข้ามทฤษฎีเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของ
นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต. สืบค้น 2 พฤษภาคม 2566. จาก
[https://tdc.thailis.or.th/tdc/search_result.php_file:///C:/Users/pongs/Downloads/5384457727\[1\].pdf](https://tdc.thailis.or.th/tdc/search_result.php_file:///C:/Users/pongs/Downloads/5384457727[1].pdf).
- พิมประภา หมื่นรัฐญ. (2557). สภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนโดยเน้นคุณธรรมนำความรู้โรงเรียนประถมศึกษา
เครือข่ายสมุย 1 อำเภอเกาะสมุย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1. (ครุศาสตร
มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี).
- วณิชย์ เอื้อน้อมจิตต์กุล. (2561). การบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนจิวรายบุญมีรังสฤษฎี. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2546). คู่มือการปฏิบัติงานสำหรับผู้บริหารโรงเรียน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุ
สภาลาดพร้าว.